

2017

RAPPORT

BRUKEROPPLEVD KVALITET

Evaluering av revidert blodgiverskjema

Utgitt av Folkehelseinstituttet
Seksjon for brukeropplevd kvalitet i Område for helsetjenester

Tittel Evaluering av revidert blodgiverskjema

Ansvarlig Camilla Stoltenberg, direktør

Forfatter Johanne Gran Kjøllesdal, *prosjektleder, forsker, Folkehelseinstituttet*
Hilde Hestad Iversen, *seniorforsker, Folkehelseinstituttet*
Mona Haugum, *forsker, Folkehelseinstituttet*

ISBN 978-82-8082-861-3

Publikasjonstype Rapport

Antall sider 21 (29 inklusiv vedlegg)

Oppdragsgiver Helsedirektoratet

Sitering Kjøllesdal JG, Iversen HH, Haugum M. Evaluering av revidert blodgiverskjema. Oslo: Folkehelseinstituttet, 2017.

Innhold

FORORD	4
INNLEDNING	5
Kort om blodgivning	5
Om undersøkelsen i 2012	5
Formål og tilnærming	6
METODE	7
Kognitive intervju	7
Intervjuguide	7
Gjennomføring	7
RESULTATER FRA KOGNITIVE INTERVJU	9
Del 1. Umiddelbare kommentarer til spørreskjemaet	10
Del 2. Spørsmål om; oppsett, struktur og enkeltspørsmål	12
Del 3. Avsluttende kommentarer	15
VURDERING AV FORSKERE	17
Generelt om skjemaet	17
Kommentarer til enkelte deler av spørreskjemaet	18
KONKLUSJON	20
REFERANSER	21
VEDLEGG	22
Vedlegg 1. Intervjuguide	22
Vedlegg 2. Revidert blodbankspørreskjema	25
Vedlegg 3. Eksisterende blodbankspørreskjema	27

Forord

Ved hver blodgivning fyller den potensielle giveren ut et spørreskjema for å beskrive helsestatus. Etter utfyllingen av spørreskjemaet blir blodgiveren intervjuet i et avskjermet rom. Det er en viktig forutsetning for blodgivningen at giveren har forstått spørreskjemaet, slik at den som godkjenner giveren kan stole på de opplysningene som gis.

I 2012 bestilte Helsedirektoratet en evaluering av det norske blodgiverskjemaet. Skjemaet ble da vurdert ved bruk av kognitive intervjuer med blodgivere og ved gjennomføring av en spørreskjemaundersøkelse ved fire blodbanker. Hovedfunnene fra 2012 viste at det var behov for justeringer i blodgiverskjemaet.

Helsedirektoratet har revidert blodgiverskjemaet og bestilte i 2016 en ny evaluering fra Folkehelseinstituttet. Dette har blitt gjort ved bruk av kognitive intervjuer av blodgivere samt vurdering av tre forskere. Resultatene tyder på at skjemaet er bedre på mange områder, men at det fortsatt bør gjøres enkelte justeringer før det tas i bruk. Stor takk til alle blodgivere som har deltatt og takk til Blodbanken i Oslo for god hjelp med rekruttering av informanter. Vi ønsker også å takke Ingeborg Strømseng Sjetne og Tonya Moen Hansen for intern fagfelleevaluering.

Oslo, juli 2017

Anne Karin Lindahl
avdelingsdirektør

Øyvind Andresen Bjertnæs
seksjonsleder

Johanne Gran Kjøllesdal
prosjektleder

Innledning

Kort om blodgivning

Blod til transfusjon gis i Norge av frivillige og ubetalte givere (1). I 2016 var det totalt 30 godkjente blodbanker, alle er eid av helseforetakene. I 2015 ble det gjennomført omtrent 203 000 blodtappinger. Antall blodgivere er i underkant av 100.000 (31.12.2015) og det registreres normalt 15-17 000 nye blodgivere hvert år (2).

Før tapping av blod eller blodkomponenter skal det alltid gjennomføres en medisinsk vurdering av blodgiveren (1). Dette gjøres for å sikre at blodgivning ikke er til skade for blodgiveren og for å hindre at blodproduktene kan medføre risiko for de blodet skal overføres til. Dette skal gjøres av kvalifisert helsepersonell som har fått opplæring i å bruke evalueringsprosedyrene. Evalueringen skal skje ved bruk av godkjent spørreskjema fra Helsedirektoratet og følges opp med et intervju (1). Alle spørsmålene i spørreskjemaet er relatert til krav i «Veileder for transfusjonstjenesten i Norge» (3). Skjemaet brukes ved alle blodbanker i Norge, og alle blodgivere må besvare dette hver gang de skal gi blod.

Etter utfylling av spørreskjema gjennomføres et personlig intervju i avskjermet rom. Det er en forutsetning for blodgivning at giveren har forstått spørreskjemaet, slik at den som godkjenner giveren kan stole på de opplysningene som gis. Praksisen under intervjuene varierer noe fra blodbank til blodbank, men ofte er det kun avvikende svar som blir tatt opp og diskutert ettersom man ikke har tid til å gå gjennom hele skjemaet. Det er derfor av stor betydning for sikkerheten at spørsmålene i skjemaet er presise og lette å forstå slik at givere ikke svarer feil i god tro (4).

Om undersøkelsen i 2012

Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten (fra 1.1.2016 Folkehelseinstituttet) fikk i 2012 oppdrag av Helsedirektoratet å evaluere det norske blodgiverskjemaet (5). Dette ble gjort ved bruk av kognitive intervjuer med blodgivere og det ble gjennomført en spørreskjemaundersøkelse ved blodbankene på Ringerike sykehus, Kongsberg sykehus, Bærum sykehus og på Hallingdal sjukestugu (5).

Resultatene fra de kognitive intervjuene viste at det var flere forbedringsområder. Blant annet tydet resultatene på at enkelte spørsmål i blodgiverskjemaet ikke fungerte slik de hadde til hensikt å gjøre. Over halvparten av informantene sa at det kunne

hende de hadde svart feil på spørsmålene. Noen mente at det var brukt mange vanskelige ord i spørsmålene og for lange setninger, og mange syntes at flere av spørsmålene var vanskelige å svare på. Resultatene fra spørreundersøkelsen var mer positive enn de kognitive intervjuene når det gjaldt vurderingen av blodgiverskjemaet. Resultatene fra brukerundersøkelsen ble ikke lagt like stor vekt på fordi det er velkjent at kvantitative brukerundersøkelser gjennomført av institusjonen selv, gir mer positive resultater enn kvalitative.

Kunnskapssenteret vurderte ikke hvilke konkrete endringer som burde gjøres, men påpekte problemområder og svakheter ved skjemaet slik det forelå. Det ble anbefalt en oppfølgingsprosess for å videreutvikle skjemaet. Kunnskapssenteret poengterte at det var viktig at endringer av skjemaet og/eller opplegget ble testet gjennom kognitive intervjuer blant blodgivere *før* det blir tatt i bruk ved blodbankene (5).

Formål og tilnærming

Helsedirektoratet reviderte blodgiverskjemaet og bestilte i 2016 en ny evaluering fra Folkehelseinstituttet. Formålet med dette prosjektet er å evaluere det reviderte blodgiverskjemaet. Denne evalueringen er gjennomført ved bruk av kognitive intervjuer av blodgivere samt en vurdering gjort av tre forskere.

Metode

Kognitive intervju

Ved bruk av kognitive intervju kan man undersøke om informantene forstår spørsmålene i et spørreskjema, og en slik metode er derfor en viktig del av valideringsprosessen av et skjema (6). Ifølge Willis (7) er tilnærmingen viktig for å identifisere eventuelle kilder til responsfeil i en undersøkelse. Hensikten med å benytte denne metoden i dette prosjektet var å finne ut hvordan blodgiverne opplevde den reviderte versjonen av spørreskjemaet og hvordan de tolket spørsmålene.

Intervjuguide

Det ble utviklet en intervjuguide som er gjengitt i vedlegg 1. Oppsettet fra 2012 var utgangspunktet for intervjuguiden. Innholdsmessig bestod intervjuguiden av spørsmål rettet mot de større endringene som var gjort i den reviderte versjonen av spørreskjemaet. Dette gjaldt blant annet oppsett, struktur, bruk av ledetekster og enkeltspørsmål. For at det skulle være enklere å skaffe nok informanter skulle ikke intervjuene ta mer enn 20 minutter. Derfor er intervjuguiden noe kortere enn den var i 2012.

Gjennomføring

Rekruttering av informanter skjedde i forbindelse med planlagt blodgivning. De ansatte ved blodbanken delte ut et informasjonsskriv ved ankomst og spurte blodgiverne om de kunne tenke seg å delta på dette. Deltakerne fikk informasjon om studien og ytterligere instruksjoner ble gitt dersom de var villige til å la seg intervju. I tillegg ble noen blodgivere rekruttert via bekjente for å få nok informanter (snøballmetoden). Det ble planlagt å gjennomføre mange nok intervjuer til man kunne se tydelige mønstre og vi antok at det ville være nødvendig med rundt ti til femten intervjuer. Det ble gjennomført individuelle intervju, og en forsker (prosjektleder) gjennomførte alle intervjuene.

Intervjuene foregikk i et avskjermet rom. Hvert intervju tok omtrent 20 minutter. Informantene fikk først informasjon om bakgrunnen for prosjektet, hensikten med testingen og hvordan intervjusvarene skulle behandles. De fikk spørsmål om hvor

mange ganger de hadde gitt blod tidligere. Deretter fikk de spørsmål om de hadde noen kommentarer til hvordan det var å fylle ut det eksisterende blodgiverskjemaet. Informantene fikk utlevert det reviderte spørreskjemaet, og ble bedt om å fylle det ut (vedlegg 2). De som ikke ønsket å avgi svar sammen med intervjuer fikk muligheten til å gå gjennom alle spørsmålene uten å krysse av i skjemaet. De ble oppfordret til å tenke høyt underveis eller skrive ned kommentarer på skjemaet. I tillegg ble de bedt om å tenke på om skjemaet og spørsmålene var forståelige og om det var lett å finne passende svaralternativ.

Intervjuguiden besto av fire hoveddeler. Deltakerne ble først spurt om de hadde noen umiddelbare kommentarer om hvordan det var å fylle ut skjemaet og om det var noen spørsmål som var vanskelige å forstå eller vanskelige å svare på. De fikk også spørsmål om hvordan det var å svare på det reviderte skjemaet sammenlignet med det de vanligvis svarer på.

Den andre delen handlet om struktur og oppbygging av skjema. Siden det var gjort endringer på overskrifter, ledetekster og hvordan skjemaet var bygd opp, ønsket vi å undersøke hvordan disse endringene ble vurdert av blodgiverne.

I den tredje delen av intervjuet var fokus rettet mot enkeltspørsmål vi ønsket å undersøke nærmere. Dette gjaldt stort sett spørsmål som var pekt på som vanskelige å forstå eller svare på sist, og som nå var endret. For eksempel spørsmål om å være frisk, «frisk og opplagt», kontakt med helsetjenesten, medisiner og sykdom. Til slutt fikk alle spørsmål om de hadde noen avsluttende kommentarer.

Resultater fra kognitive intervju

Tolv personer ble intervjuet, og åtte av disse var kvinner. Alderen på informantene var fra 22 til 66 år og gjennomsnittsalderen var 41 år. For en informant var det første blodgivning, mens tre informanter hadde gitt blod to til fire ganger tidligere. Seks informanter hadde gitt blod 19-35 ganger, mens en informant hadde gitt blod over 200 ganger. En informant husket ikke antallet, men hadde gitt blod i mange år.

Før informantene fikk utdelt den reviderte versjonen av spørreskjemaet fikk de spørsmål om de hadde noen kommentarer til hvordan det var å svare på det eksisterende skjemaet (vedlegg 3). Fire stykker mente at det eksisterende skjemaet var greit å svare på, mens seks personer kommenterte at det var enkelte forbedringsområder. Blant annet ble det trukket fram at en del spørsmål er vanskelig å svare på og det ikke alltid er lett å vite hva man skal svare. Dette gjaldt spesielt spørsmål om hvilke land som tilhører Vest-Europa og mygg/malaria. Det var også flere som nevnte at det kan være vanskelig å huske lang tid tilbake, og at det var mye å fylle ut og mange spørsmål. Noen nevnte at man lett begynner å krysse ut automatisk og at man må følge med for å ikke svare feil. To personer mente at det opplevdes unødvendig å fylle ut informasjon som er uforandret siden sist på nytt hver gang. Det ble sagt at det burde vært en raskere måte for de som har gitt blod tidligere.

Presentasjon av resultatene fra intervjuene er inndelt i følgende deler:

Del 1: Umiddelbare kommentarer til revidert skjema

Del 2: Spørsmål om revidert skjema; oppsett, struktur og enkeltspørsmål

Del 3: Avsluttende kommentarer

Det legges mest vekt på del 1 der de umiddelbare kommentarene ble gitt. Dette fordi vi anser dette som spesielt viktige tilbakemeldinger som ikke er påvirket av intervjuer i samme grad som de direkte spørsmålene senere i intervjuet. Disse kommentarene ble gitt under utfylling av skjema eller som svar på spørsmål 3 i intervjuguiden: *«Har du noen umiddelbare kommentarer til hvordan det var å fylle ut skjemaet?»*

Mange av informantene kommenterte, enten under utfylling eller på spørsmål 3, tema som vi hadde direkte spørsmål om senere i intervjuguiden. I de tilfellene hvor dette skjedde vil dette likevel oppsummeres under delen med umiddelbare kommentarer da det er verdifullt å vite om kommentaren kom uoppfordret eller som svar på et direkte spørsmål. Når det gjelder de direkte spørsmålene i intervjuguiden, var det slik at dersom informanten allerede hadde kommentert utfyllende om tema, så svarte ofte informantene at dette var allerede kommentert eller vi valgte å ikke stille spørsmålet.

Del 1. Umiddelbare kommentarer til spørreskjemaet

Flere av informantene kommenterte skjemaet under utfylling, og mange hadde kommentarer da de ble spurt om de hadde umiddelbare kommentarer etter de hadde fylt ut den nye versjonen av skjemaet. Disse kommentarene er oppsummert under ulike temaer.

Positive tilbakemeldinger

Ni av informantene kom med positive tilbakemeldinger under utfylling eller på spørsmål om man hadde noen umiddelbare kommentarer. Tre av disse personene trakk frem at skjemaet virket greit, mens fire likte det nye oppsettet. Noen var positive til at flere av spørsmålene var endret og gjort enklere å svare på. Andre sa at skjemaet var lettere å lese, at det var fint med to kolonner med spørsmål eller fine overskrifter. Det ble også nevnt at det var fint med bokser som spesifiserte tiden spørsmålet er rettet mot f.eks. fire uker eller 12 måneder. En nevnte at det var fint med en «vet ikke»-kategori, mens en annen trakk frem at det var fint med mulighet for å krysse av for «jeg er ny blodgiver».

Vanskelige eller uklare spørsmål

Under utfylling eller som svar på spørsmål 3: «*Har du noen umiddelbare kommentarer til hvordan det var å fylle ut skjemaet?*» var det åtte personer som kommenterte spørsmål som de synes var vanskelig å svare på:

Fire av informantene trakk fram at spørsmål hvor begrepet «frisk» blir brukt var uklart. En sa blant annet: «*Hva er frisk? Veldig diffust begrep. Så lenge man er på jobb? Men jeg går på jobb selv om jeg er i dårlig form.*» En annen nevnte at det var vanskelig å huske om man hadde vært frisk siden forrige blodgivning.

Tre av informantene kommenterte at enkelte spørsmål om seksuell kontakt kunne være vanskelig å svare på. Én av informantene mente at alle som har et seksualliv må svare «ja» på spørsmålet: «*Har du de siste seks måneder fått blod /kroppsvæske fra andre på slimhinner eller skadet hud, ev. stukket eller skåret deg på en gjenstand forurenset med dette?*», men lurte på om dette var meningen.

Det kom også kommentarer på at spørsmål om opphold i utlandet var vanskelig å svare på. To av kommentarene handlet om begrepet: «Amerika sør for USA», og det ble spurt om dette var det samme som Sør-Amerika. De andre kommentarene dreide seg om opphold i Storbritannia 1 år til sammen. Informantene stilte spørsmål om dette er sammenslått med alle opphold eller sammenhengende og en informant mente det var en dårlig formulering: «*Veldig uklart, må jo begynne å regne sammen hvor mange år.*» En annen lurte på om Sverige regnes som utlandet, mens en informant syntes spørsmål om opphold i Afrika var vanskelig, og sa: «*Det er vanskelig å svare når man må regne.*» To personer trakk frem at spørsmål om alvorlige infeksjonssykdommer var vanskelig å svare på. Den ene sa at: «Man må tenke seg ekstra om når man skal svare på spørsmål om man de siste to årene har hatt alvorlig infeksjonssykdommer».

To personer mente at spørsmålet om eksem og sår er vanskelig å svare på. En av grunnene var at man ofte har småsår og da var det uklart om man skulle svare ja eller nei på dette spørsmålet.

Spørsmål om medikamenter ble også nevnt at kunne være uklare av to personer. Blant annet kom det spørsmål om hvorfor man ikke spør om faste medisiner, og at man bør være nøye på å kartlegge bruk av medisiner.

Det var noen av spørsmålene som bare ble kommentert av enkeltpersoner. Disse er oppsummert under:

- *«Det er uklart hvem som skal krysse av på spørsmålet «vist legitimasjon».*
Blodgiveren selv eller den ansatte?»
- *«Allergireaksjon: gjelder dette vepsestikk?»*
- *«Spørsmålet om gjentatte besvimelsesanfall, skal man svare på det som var for 40 år siden. «noen gang» er jo voldsomt lenge, hva med feberkramper som barn? Eller besvimelse i en periode i livet?»*
- *«Spørsmålet om kugalskap, hva er familie? Tenker far og mor, ikke tanter, onkler. osv.»*

Struktur, ledetekster og overskrifter

Under utfyllingen eller som svar på spørsmål 3 hadde halvparten av informantene kommentarer som handlet om struktur, ledetekster og overskrifter. Tre personer mente oppsettet og strukturen burde forbedres. Det ble nevnt at oppsettet med to kolonner ikke var lett å følge med på. Det ble blant annet sagt: *«Rart at boksen i venstre kolonne står som det gjør. Det blir mindre oversiktlig. Burde stått som en overskrift.»*. Andre mente det burde brukes farge på alle overskriftene, ikke bare noen. To stykker kommenterte at det var brukt for liten skrift i skjemaet.

Det kom også kommentarer som var rettet mot siste del i skjemaet under overskrift «Samtykke». Det ble sagt at denne delen var uklar eller lite oversiktlig. Noen lurte på hvorfor de skulle skrive under to steder, mens en annen mente at det burde ryddes opp i hele tekstboksen. Det ble også kommentert at begrepet «ærlig og oppriktig» var gammeldags og at man heller bør skrive «etter beste evne» eller lignende. Det var også usikkert blant flere om det var blodgiveren eller den ansatte som skulle skrive under på tekstfeltet på spørsmålet: *«Jeg gir blodbanken tillatelse til å innhente ytterligere helseopplysninger om_____»*.

Vet ikke-kategori

Fem informanter kommenterte at de la merke til at det var kommet inn en vet ikke-kategori. Fire av disse lurte på hvorfor noen avkrysningsbokser under «vet ikke» var grå og hvorfor noen var hvite. Det ble blant annet sagt at: *«Jeg ser at det er vet ikke-kategori i det nye skjemaet. Men hva betyr skravert felt?»*.

Elektronisk skjema

To nevnte at skjemaet burde vært elektronisk. En av blodgiverne pleide å gi blod på Akershus universitetssykehus og fortalte at skjemaet var elektronisk der.

Annet

Under følger andre kommentarer som ikke er plassert under et spesifikk tema:

- «Ser at spørsmålet for menn til slutt om menn som har sex med menn står her ennå, men er ikke dette endret slik at man kan få gi blod selv om man er homofil? I såfall bør spørsmål som omhandler dette endres eller fjernes.»
- «Glemt spørsmålstegn i spørsmål om samtykke.»
- «Burde absolutt vært et eget skjema for nye blodgivere. For det er mye som må spørres om, men ikke nødvendig hver gang.»
- «Kursiv er brukt ukritisk gjennom hele skjemaet.»
- «Det spørsmålet om opphold i Storbritannia; hva er det med Storbritannia og den perioden?»
- «Siste boks: blod føres ut av Norge. Alltid lurt på hvor blodet skal sendes.»

Del 2. Spørsmål om; oppsett, struktur og enkeltspørsmål

I denne delen oppsummeres informantenes svar på spørsmål som var rettet direkte mot enkeltspørsmål, struktur eller større endringer i det reviderte skjemaet.

Oppsummeringen følger intervjuguidens oppbygning.

Var noen spørsmål vanskelig å forstå eller vanskelig å svare på?

De aller fleste syntes ikke spørsmålene i skjemaet var vanskelig å forstå eller vanskelig å svare på. Noen hadde allerede kommentert vanskelige spørsmål under utfyllingen eller som svar på spørsmål 3. Dette er oppsummert i del 1.

Har du noen tanker om hvordan det var å svare på dette skjemaet sammenlignet med det du vanligvis svarer på?

Det var ulike meninger blant informantene da de sammenlignet de to skjemaene. To personer mente at det var lettere å svare på det nye skjemaet, mens en annen trakk frem at det var informative overskrifter i det nye skjemaet. Tre personer mente det nye skjemaet var «greit», men kommenterte samtidig at det var bedre med én kolonne med spørsmål og at det var brukt for liten skrift i skjemaet. Tre personer kom med mer negative kommentarer. Det ble sagt at det nye skjemaet ikke var bedre enn det gamle, at det øverste tekstfeltet burde vært i en ramme, det nye skjemaet var rotete; spesielt med overskriftene til venstre i en egen kolonne. Det burde jobbes mer med layout og at det nye skjemaet *«ser litt amatørmessig og hjemmelagd ut.»*

Hva synes du om oppbyggingen av skjemaet og rekkefølgen på spørsmålene?

I tillegg til det som er beskrevet tidligere rundt dette, var det også her delte meninger om oppbyggingen av skjemaet og rekkefølgen på spørsmålene. Fem var positive til det nye oppsettet, mens fire var mer negative. Også på dette spørsmålet ble det nevnt at overskriftene burde stå slik som i det gamle skjemaet. I tillegg ble det sagt at flere av linjene burde være merket med farger, skriften burde forstørres, og det burde jobbes mer med layout.

La du merke til overskriftene og ledetekstene under utfyllingen?

Alle la merke til overskriftene og ledetekstene i venstre kolonne, men fem personer kommenterte at de var negative til det nye oppsettet. I likhet med svarene på de to foregående spørsmålene i intervjuguiden ble det kommentert at ledetekster var flyttet ut i en egen kolonne. Det ble blant annet sagt: *«Det er vanskelig å legge merke til sidetekstene, lettere om det står over eller for hvert spørsmål.»* og en annen sa: *«La merke til dette, men jeg tok feil på spørsmålene om dopingmidler. Kanskje bedre å ha ledetekster eller overskrifter over spørsmålene.»* Fire var imidlertid positive til det nye oppsettet, og det ble sagt: *“Gjør det lettere å flytte det ut i venstre kolonne slik det er i det nye skjemaet.”*

La du merke til at de første seks spørsmålene kun skulle besvares av nye blodgivere?

Hele to tredjedeler av informantene la ikke merke til at de første seks spørsmålene skulle besvares av nye blodgivere. Det ble blant annet sagt at: *«Nei, la ikke merke til det. Ikke farge her. Vanskelig å se denne teksten.»*, mens en annen sa: *«Nei. La ikke merke til dette. Bør tydeliggjøres.»* Blant en av de som la merke til teksten ble det kommentert: *“Ja, la merke til dette. Men er mer ryddig om denne overskriften som er så viktig kanskje står utenfor slik at den synes bedre.”*

Kom det tydelig nok frem hvilke av spørsmålene som gjaldt «noen gang», «de siste 12 månedene», «6 månedene» eller «4 ukene»?

Også her kom ulemper med bruk av to kolonner i oppsettet fram. Flertallet syntes det var noe uklart når tidsperspektivet for spørsmålene stod i egen kolonne. Noen sa at *“Nei, var utydelig. Bør stå over, ikke ved siden av. Man leser nedover, ofte uten å flytte blikket så mye.”* Andre mente at det var vanskelig å få med seg når spørsmålene gikk over til å dreie seg om et nytt tidsperspektiv: *“Ikke noe skille når de begynner med nytt tidsperspektiv. Burde vært et mellomrom.”*, mens en annen sa: *“Ser at den svarte streken som skiller de ulike delene i skjemaet er litt større, men veldig vanskelig å se.”* I motsetning var fem informanter positive til oppsettet.

La du merke til at det er mulig å svare «vet ikke» på enkelte spørsmål?

Alle la merke til at det var innført en vet ikke-kategori, og mange presiserte at dette var veldig positivt. Men tre lurte på hvorfor noen felter var hvite og noen var grå. De lurte på hva dette betydde, og det ble sagt at dersom det var meningen at det ikke skulle være mulig å svare «vet ikke» på disse spørsmålene, så burde feltene vært svarte.

Var det noen spørsmål der du syntes det skulle vært mulig å svare «vet ikke», men der denne svarkategorien manglet?

Ingen informanter savnet vet ikke-kategori på andre spørsmål enn det som det allerede var mulig å svare vet ikke på.

I begynnelsen av skjemaet stod det: «Ta kontakt med blodbanken hvis du blir syk (forkjølelse, omgangssyke, feber etc.) den første uken etter blodgivning!», la du merke til dette?

Halvparten av informantene la ikke merke til teksten hvor det stod at man skulle ta kontakt med blodbanken dersom man ble syk første uken etter blodgivning. En informant sa blant annet at: «*Nei, la ikke merke til dette. Forsvant i teksten. Burde vært i en farge. Eller stått på et annet sted, f.eks. på slutten.*» De fleste av disse mente at denne setningen burde flyttes til et annet sted i skjemaet, for eksempel til sist i skjemaet.

**Har du vært frisk siden forrige blodgivning? Hva betyr ordet frisk for deg?
Er det vanskelig å tenke tilbake til forrige blodgivning?**

Det var ulik forståelse av det å være frisk, og som en av informantene selv påpekte: «*Å være frisk er veldig subjektivt. Det er det man selv opplever som frisk.*» Men gjennomgående satte informantene det å være frisk i sammenheng med om man var frisk nok til å være på jobb eller frisk nok til å gi blod. Det var imidlertid delte meninger om forkjølelse skulle regnes som frisk eller ikke. Flere mente at dette regnes som frisk, mens andre mente dette ikke skulle regnes som frisk. Noen ønsket at spørsmålet spesifiseres ytterligere.

Flesteparten syntes det kunne være litt vanskelig å huske tilbake til forrige blodgivning når de skulle svare på dette spørsmålet.

Føler du deg frisk og opplagt i dag? Hva legger du i «frisk og opplagt»?

Det var stort sett enighet om hva det ville si å være frisk og opplagt. De fleste mente at det kommer an på dagsform og at man føler seg «som vanlig», ikke syk, sliten eller uvel. Mange kommenterte at det var greit å svare på dette spørsmålet og at det var et fint spørsmål. En informant sa: «*Frisk og opplagt; rommer alt. Klart og enkelt å svare på.*» En annen informant påpekte følgende: «*Man føler seg frisk omtrent alltid, men ikke opplagt. Med slike spørsmål oppfordres man ikke til å være ærlig.*»

**Har du i løpet av de siste 6 måneder hatt kontakt med helsetjenesten (lege, sykehus, legevakt) for undersøkelse eller behandling for sykdom eller skade?
Synes du det er klart hva du skal svare på her? Er det vanskelig å tenke seks måneder tilbake i tid?**

Halvparten syntes at spørsmålet var greit å svare på, og at det var positivt med spesifisering av hva kontakt med helsetjenesten var. Men den resterende halvparten mente spørsmålet var langt og at man måtte konsentrere seg for å forstå spørsmålet. Noen kommenterte at spørsmålet var problematisk å forstå fordi det var rettet mot sykdom eller skade. Som en av informantene sa: «*Man kan ha vært hos legen for annet en sykdom eller skade, f.eks. fått uskrevet medisin eller for noe mindre alvorlig. Da er det usikkert på om man skal svare ja eller nei.*»

De fleste syntes det gikk greit å huske tilbake, selv om enkelte påpekte at det kunne være litt problematisk. Likevel kunne man klare å resonnerer seg frem til når man sist hadde hatt kontakt med helsetjenesten.

Har du de siste 4 uker brukt medisiner (f.eks. Ibux, Paracet og faste medisiner) eller fått vaksine? Er det tydelig hva du skal svare på dette spørsmålet?

Alle var positive til at spørsmålet nå hadde fått en spesifisering for å forklare hva man skal regnes som medisiner. Som en av informantene sa: «*Fint med spesifisering. I det gamle skjemaet tenkte jeg kun reseptbelagt medisin. Ser at det nå er ikke bare er reseptbelagte medisiner man spør om.*» Noen kommenterte det burde stått allergimedisin og antibiotikakur også.

Har du de siste 4 uker vært syk (f.eks. feber, forkjølelse, diaré eller oppkast)? I det nye skjemaet er det brukt eksempler for å vise til hva det er å være syk. Synes du spørsmålet er tydeligere nå enn slik det var tidligere (uten eksempler)?

Det var kun positive tilbakemeldinger på at det var tilført eksempler på hva det vil si å være syk. Det ble blant annet sagt: «*Mye tydeligere med eksempler. Her står det at forkjølelse er å være syk. Da får man spesifisert spørsmålet. Hadde ikke villet svart «ja» før, men siden det står forkjølet, ville jeg gjort det.*»

Har du de siste 2 år hatt alvorlige infeksjonssykdommer? Hva tenker du på som alvorlige infeksjonssykdommer?

Dette spørsmålet ble av de fleste oppfattet som greit å svare på og det ble sagt at har man hatt en alvorlig infeksjonssykdom så vet man det. Én person mente imidlertid at det var usikkerhet hva en alvorlig infeksjonssykdom var og at det hadde vært en fordel med spesifiseringer eller eksempler.

Del 3. Avsluttende kommentarer

Til slutt ble alle informantene spurt om de hadde noen avsluttende kommentarer og flere hadde noe de ønsket å si her:

Generelt

- «*Synes det var bra. Bedre med spesifiseringer, mer oversiktlig bygd opp.*»
- «*Mye kortere, ser at mange spørsmål er borte. Kan blodbanken få med seg all nødvendig informasjon? F.eks. legger merke til at det er tatt bort spørsmål om sykdommer, kreft m.m.*»
- «*Lett å svare på, men ser at jeg likevel har hoppet over noe og ikke har fått med meg alt.*»

Oppsett

- «*Bør være større font, mer ryddig å ha tekst i rammer.*»
- «*Behagelig med færre spørsmål, men litt for sammenklemte spørsmål.*»
- «*Det jeg liker med det gamle skjemaet er farger på overskriftboksene. Bør være med i det nye skjemaet. Det bør også tydeliggjøres at man skal ta kontakt hvis man blir forkjølet eller syk uken etter blodgivning. Ser nå at vi skal legitimere oss. Spørsmålene er greie, men estetisk bør det gjøres noe.*»
- «*Mer farger*»
- «*Ledetekster- og overskrifter er veldig lett å hoppe over eller ikke lese når det står i venstre kolonne.*»
- «*'Som tidligere'-boksen er veldig liten.*»

- *«Greit med kortere skjema. Burde vært større skrift. Tett skrift. Spesielt i hoveddelen på andre siden.»*
- *«Jo mer tekst, jo mer vanskelig å oppfatte. Kort og enkelt er lettere å oppfatte.»*

Elektronisk skjema

- *«Viktig å få det elektronisk slik det er på Ahus. Er lettvint med elektronisk skjema.»*

Spørsmål om samtykke

- *«Hva skal man egentlig svare på de siste spørsmålene i siste boksen? Hva betyr dette, har ikke mening om dette. Hvorfor er det bra, hva kan det bidra til? Pleier å svare «nei» fordi jeg ikke vet.»*
- *«Utforme siste del bedre. Her må man skrive under to steder. »*

Vurdering av forskere

Tre forskere (forfatterne) har i felleskap gått gjennom skjemaet og under følger en oppsummering av vurderingene.

Generelt om skjemaet

Skjemaet er på god vei til å bli et velfungerende skjema. Det er fint at flere av spørsmålene har fått spesifisering eller eksempler slik at de blir lettere å svare på. Det er også positivt at spørsmålene er samlet sammen i tidsperioder slik at spørsmål som omhandler samme perspektiv nå står sammen. Dette gjør det ryddig og oversiktlig. At det er færre spørsmål er også en fordel og vi tror mange blodgivere vil sette pris på dette. Vi antar at spørsmålene som er fjernet er vurdert som unødvendig slik at man ikke mister informasjon som man tidligere har vurdert som nødvendig.

Det bør jobbes mer med layout i skjemaet. Skjemaet oppleves som mindre oversiktlig og det gjør at man kan risikere å ikke få med seg viktig informasjon eller man kan svare feil. Det kan være lurt å få veiledning av en grafisk designer. En grafisk designer vil også kunne bidra til at skjemaet får et mer profesjonelt uttrykk. Det kan i tillegg være hensiktsmessig å undersøke hvordan skjemaene ser ut i andre land, for eksempel Sverige, Danmark og Storbritannia.

Vi mener det er mindre oversiktlig å bruke to kolonner i spørsmålstillingen. Dette gjør det vanskelig å følge med på overgang til nytt tidsvindu og det er lett å miste fokus når man må flytte blikket frem og tilbake. Vi anbefaler å vurdere å sette det som står i venstre kolonne som egne overskrifter over spørsmålene og deretter plassere spørsmålene under i tekstbokser med luft mellom. På denne måten får man tekstbokser med spørsmål som hører sammen og ny tekstboks når det f.eks. er ny tidsepoke som gjelder. Det bør også brukes farger på alle overskrifter, ikke bare noen slik det er i dag. Fargene bør være like for de overskriftene med samme tema og ulike på nye tema.

I utformingen av skjemaet bør større plass gis til spørsmålene og heller la mindre nyttig tekst plasseres tettere eller fjernes. Det bør i tillegg vurderes om det er mulig med større skrift eller annen font for å sikre universell utforming.

Det er fint med mulighet til å svare «vet ikke», men uklart hva de grå feltene betyr. Vi mener det er mer oversiktlig om man fjerner disse grå feltene og lar det stå åpent der det ikke skal være «vet ikke»-kategorier.

Vi ser at plassmangel en utfordring i spørreskjemaet. Vi ser også at det blir liten plass til informasjonstekster i skjemaet, og det kunne med fordel vært gitt informasjon om spørreskjemaet. Det kan være nyttig med en liten informasjonsbrosjyre hvor blodgiverne kan finne mer informasjon om spørreskjemaet, bakgrunn for hvorfor de blir stilt spørsmål om de ulike temaene og hva de ulike spørsmålene skal avdekke. Her kan det også utdypes mer om samtykkeerklæringen. Dette kan ligge lett tilgjengelig på blodbankene slik at giverne kan få den informasjonen de ønsker uten at dette går på bekostning av plassen til spørsmålene i spørreskjemaet.

Kommentarer til enkelte deler av spørreskjemaet

Utfylling av navn, fødselsnummer m.m.

I denne delen er det positivt at man kan krysse av «som tidligere» på adresse, telefonnummer og e-post, men det kunne vært et bedre oppsett. Det opplevdes mer ryddig og profesjonelt slik det var i det opprinnelige skjemaet. Vi er også usikre på hvem som skal krysse av på legitimasjon fremvist. Hvis det er de ansatte bør dette spesifiseres.

Tekst med «Blod redder liv. Takk for at du vil gi blod. Det skal være trygt å gi og motta blod.» o.s.v.

Det er mye tekst å lese i denne delen og det er vanskelig å få med seg setningen om at man skal ta kontakt med blodbanken dersom man blir syk den første uken etter blodgivning. Det bør vurderes om det er nødvendig at de fire første setningen er med i skjemaet. Setningen om at man skal ta kontakt med blodbanken hvis man blir syk første uken etter blodgivning bør synliggjøres ytterligere ved å for eksempel la denne setningen stå alene eller flytte den helt til sist i skjemaet.

Spørsmålene med overskrift: «Besvares av nye blodgivere»

Slik det står nå er det vanskelig å se at spørsmålene under denne overskriften skal besvares av bare nye blodgivere. Dette vil trolig tydeliggjøres dersom teksten over flyttes. Vi stiller spørsmål til hvorfor de to siste spørsmålene kun skal besvares av nye blodgivere. Bør ikke alle svare på dette da man kan ha fått en sykdom eller allergisk reaksjon siden forrige blodgivning?

Spørsmålene med overskrift: «Opplysninger om din helsetilstand»

I denne delen blir det ikke beskrevet om disse spørsmålene fortsatt skal besvares av nye blodgivere slik som forrige del eller om de skal besvares av alle. Siden forrige del var for nye blodgivere bør det tydeliggjøres om resten av spørsmålene skal besvares av alle.

Spørsmålene med overskrift: «Kartlegging av smitterisiko»

På spørsmålet om man har fått blod/kroppsvæske fra andre på slimhinner eller skadet hud, evt. stukket eller skåret seg på en gjenstand forurensset med dette, mener vi spørsmålet var tydeligere i det forrige skjemaet. Slik spørsmålet er formulert i revidert skjema vil man måtte svare ja ved selv mindre hendelser som å drikke fra samme flaske som en annen.

Vi reagerer også på bruk av ordet «forurenset» i denne sammenhengen. Spørsmål om tropesykdom kan også være vanskelig å svare på. Mange vil nok ikke vite hva dette kan innebære. Her kunne det vært satt inn spesifisering eller eksempler i parentes.

Del med overskrift: «Tilleggsopplysninger»

Vi ser at det står et åpent felt hvor det kan skrives på tilleggsopplysninger. Det uklart hva dette innebærer og hva det er meningen at skal skrives her. Vi foreslår at dette spesifiseres, eventuelt fjernes for å lage større plass til spørsmålene.

Spørsmål og signering med overskrift: «Samtykke»

Delen med overskrift «Samtykke» er vanskelig å forstå og oppleves som uklar. I tillegg virker teksten noe «gammeldags» og alvorlig. Det er ikke spesifisert hva som menes med at blodet kan brukes til forskning og føres ut av Norge eller at plasma føres ut av Norge. Det er heller ikke tydelig hva setningen «*Jeg gir blodbanken tillatelse til å innhente ytterligere helseopplysninger om_____*» innebærer. Vi forstår ikke at det er nødvendig å skrive under på to steder i samme skjema. Kunne det i stedet vært mulig med avkrysning, ja/nei, etterfulgt av underskrift? Denne delen tar stor plass i spørreskjemaet og kunne med fordel vært mindre slik at det ble bedre plass til spørsmålene.

«Intervjuers underskrift»

Boksen til sist i skjemaet hvor intervjueren skal skrive under med dato kunne vært satt sammen med «*legitimasjon fremvist*» med merknad om at det er den ansatte, ikke blodgiveren, som skal svare her.

Annet

Vi ser at det i skjemaet er ulik bruk av bindestreker og kursiv. Det også ulik bruk av spørsmålstegn. Noen steder er spørsmålstegnet satt etter eksempler i parentes (for eksempel på spørsmålet om eksem, åpne eller infiserte sår). Andre steder er spørsmålstegnet brukt før parentesen (for eksempel på spørsmål om bruk av narkotika en eller flere ganger). Vi ser også at margene er noe ulike. Det er også brukt større skriftstørrelse på spørsmålet til menn. Det er nødvendig med en grundig gjennomgang av dette for å gjøre dette likt.

På de tre spørsmålene i skjemaet; «*Har du siden forrige blodgiving vært i utlandet?*», «*Har du noen gang fått blodoverføring?*» og «*Har du de siste 6 måneder hatt seksuell kontakt med en person som du vet har fått blod eller blodprodukter i utlandet?*» får man oppfølgingsspørsmål hvis man svarer «ja». På de to første spørsmålene får man oppfølgingsspørsmålet: «*Hvis ja, i hvilke(t) land?*» og på det siste spørsmålet; «*Evt hvor*». Det bør benyttes samme oppfølgingsspørsmål på alle tre spørsmålene. Det vil også bli mer ryddig dersom oppfølgingsspørsmålet kommer på en egen linje under hovedspørsmålet.

Konklusjon

Både resultatene fra de kognitive intervjuene og vurderingen fra forskerne tyder på at skjemaet er godt på vei til å bli et velfungerende skjema etter revideringen. Av både informantene og forskerne ble det sagt at det oppleves positivt at skjemaet er kortere og at spørsmålene er gjort enklere å svare på. Det ble satt stor pris på at flere av spørsmålene er spesifisert og forklart ved bruk av eksempler. Mange var også positive til at det har blitt innført en «vet ikke»-kategori på flere av spørsmålene.

Imidlertid viser resultatene fra intervjuene og vurderingen fra forskerne at det er behov for å vurdere enkelte justeringer før skjemaet implementeres. Det bør blant annet jobbes med layout for å tydeliggjøre spørsmålene og for å få et mer profesjonelt uttrykk. Her kan det være hensiktsmessig å få bistand av en grafisk designer.

Mange av informantene og forskerne var negative til bruken av to kolonner for å få frem tidsperspektivet i skjemaet. Dette oppsettet ble oppfattet som vanskelig å følge med på, og overgangen til nytt tidsperspektiv var ikke lett å få med seg. Det ble foreslått av både informantene og av forskerne å revurdere dette oppsettet og heller forsøke å plassere overskriftene over spørsmålene.

Det bør også jobbes videre med å tydeliggjøre viktige tekster. Hele to tredjedeler av informantene la ikke merke til at de første seks spørsmålene kun skulle besvares av nye blodgivere. I tillegg la halvparten av informantene ikke merke til teksten hvor det stod at man skulle ta kontakt med blodbanken dersom man ble syk første uken etter blodgivning. Det ble også opplevd som forvirrende med bruk av grå felter i svarkategorien «vet ikke». Det var uklart om dette betydde at man kunne svare «vet ikke» eller ikke på disse spørsmålene.

Samtykkedelen til sist i skjemaet ble oppfattet som uklar og vanskelig å forstå av både informantene og forskerne. Det var flere som lurte på hvorfor man skal underskrive to steder.

Siden plassmangel er en utfordring i dette skjemaet, foreslo forskerne at det kan lages en informasjonsbrosjyre hvor blodgiverne kan finne mer informasjon om spørreskjemaet. Denne kan ligge lett tilgjengelig på blodbankene slik at giverne kan få den informasjonen de ønsker uten at dette går på bekostning av plassen til spørsmålene i spørreskjemaet.

Referanser

1. Forskrift om tapping, testing, prosessering, oppbevaring, distribusjon og utlevering av humant blod og blodkomponenter og behandling av helseopplysninger i blodgiverregistre (blodforskriften). FOR 2005-02-04 nr 80.
2. Giblod.no. 12.6.2017. Tilgjengelig fra: <https://www.giblod.no/%C3%85GiBlod.aspx>
3. Veileder for transfusjonstjenesten i Norge 7. utgave 2015. Oslo: Helsedirektoratet 08/2015.
4. Digernes AHM, Slagnes A. En beskrivelse av blodgiveres svar på uklare spørsmål som stilles i standardskjemaet for godkjenning av blodgivere. Ålesund: Høgskolen i Ålesund; 2011.
5. Kjøllesdal JG, Bjertnæs ØA, Farnes Z, Flesland Ø. Brukerevaluering av det norske blodgiverskjemaet. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten; 2012.
6. Tourangeau R. Cognitive sciences and survey methods. In Jabine T et al (Eds.) *Cognitive Aspects of Survey Methodology: Building a Bridge Between Disciplines*. Washington DC: New Academy Press; 1984.
7. Willis GB. Cognitive Interviewing, A "How To" Guide- Reducing Survey Error through Research on the Cognitive and Decision Processes in Surveys. Research Triangle Institute;1999.

Vedlegg

Vedlegg 1. Intervjuguide

A. Informasjon til pasientene

- Navn, stilling, FHI
- Prosjektet – Informere om bakgrunnen for intervjuet → resultatene fra en undersøkelse i 2012 tydet på at skjemaet ikke fungerer helt som det skulle. Skjemaet er derfor revidert.
- Hensikten med testingen: finne ut hvordan blodgiverne opplever å fylle ut det reviderte skjemaet.
- Intervjusvarene behandles på en fortrolig måte, blir ikke videreformidlet. Oppsummering av intervjuene publiseres i en rapport.

B. Spørsmål før utfylling

1. Omtrent hvor mange ganger har du gitt blod tidligere?
2. Har du noen kommentarer om hvordan det er å fylle ut skjemaet som du fyller ut før hver blodgivning?

C. Instruksjon før utfylling

- Er skjemaet og spørsmålene forståelige?
- Er det lett å finne passende svaralternativ?
- Kommenter gjerne underveis eller skriv ned kommentarer på skjemaet under utfylling
- Det er ikke nødvendig å svare på spørsmålene i skjemaet, hvis man ikke ønsker dette. Man kan f.eks. svare «ja» på alt eller hoppe over spørsmål du ikke føler deg komfortabel med å svare på under intervjuet. Vi er ikke ute etter svarene på spørsmålene, men hvordan det oppleves å fylle ut skjemaet.

(Pasienten får spørreskjemaet)

D. Instruksjon etter utfylling

3. Har du noen umiddelbare kommentarer til hvordan det var å fylle ut skjemaet?

4. Var noen spørsmål vanskelige å forstå eller vanskelig å svare på?
5. Har du noen tanker om hvordan det var å svare på dette skjemaet sammenlignet med det du vanligvis svarer på?

I det nye skjemaet er det gjort endringer på blant annet hvordan skjemaet er bygd opp, overskrifter og ledetekster;

6. Hva synes du om oppbyggingen av skjemaet og rekkefølgen på spørsmålene?
7. La du merke til overskriftene og ledetekstene under utfyllingen?
8. La du merke til at de første seks spørsmålene kun skulle besvares av nye blodgivere?
9. Kom det tydelig nok frem hvilke av spørsmålene som gjaldt «noen gang», «de siste 12 månedene», «6 månedene» eller «4 ukene»?
10. La du merke til at det er mulig å svare «vet-ikke» på enkelte spørsmål?
11. Var det noen spørsmål der du syntes det skulle vært mulig å svare «vet-ikke», men der denne svarkategorien manglet?
12. I begynnelsen av skjemaet stod det: «*Ta kontakt med blodbanken hvis du blir syk (forkjølelse, omgangssyke, feber etc.) den første uken etter blodgiving!*», la du merke til dette?

E. Spørsmål vi ønsker å undersøke nærmere

Spørsmålene er utvalgt på bakgrunn av resultater fra 2012-undersøkelsen og endringer vi har gjort i revidert skjema.

13. *Har du vært frisk siden forrige blodgivning?*
 - a. Hva betyr ordet frisk for deg?
 - b. Er det vanskelig å tenke tilbake til forrige blodgivning?
14. *Føler du deg frisk og opplagt i dag?*

Hva legger du i «frisk og opplagt»?
15. *Har du i løpet av de siste 6 måneder hatt kontakt med helsetjenesten (lege, sykehus, legevakt) for undersøkelse eller behandling for sykdom eller skade?*
 - a. Synes du det er klart hva du skal svare på her?
 - b. Er det vanskelig å tenke seks måneder tilbake i tid?
16. *Har du de siste **4 uker** brukt medisiner (f.eks. Ibux, Paracet og faste medisiner) eller fått vaksine?*

Er det tydelig hva du skal svare på dette spørsmålet?

17. *Har du de siste **4 uker** vært syk (f.eks. feber, forkjølelse, diaré eller oppkast)?*

I det nye skjemaet er det brukt eksempler for å vise til hva det er å være syk. Synes du spørsmålet er tydeligere nå enn slik det var tidligere (uten eksempler)?

18. Har du de siste 2 år hatt alvorlige infeksjonssykdommer?

Hva tenker du på som alvorlige infeksjonssykdommer?

F. Avslutning

19. Har du noen avsluttende kommentarer?

G. Opplysninger om informanten:

Alder:

Kjønn:

Vedlegg 2. Revidert blodbankspørreskjema

Skjema for blodgivere

Velkommen til blodbanken!

Legitimasjon fremvist ☐

Bruk blokkbokstaver:

Etternavn: _____ Fornavn: _____ Fødselsnummer (11siffer): _____

Adresse: _____

Tlf./ mob. : _____ Epost: _____

} Som tidligere ☐

Blod redder liv.
Takk for at du vil gi blod.

Det skal være trygt **å gi** blod og trygt **å motta** blod.

Er du i tvil om noen av spørsmålene kan du ta det opp i intervjuet. Ansatte i blodbanken har taushetsplikt.

Ta kontakt med blodbanken hvis du blir syk (forkjølelse, omgangssyke, feber etc.) den første uken etter blodgiving!

BESVARES AV NYE BLODGIVERE			
Hvor er du født?	Land:		
Hvor bodde du fra du fra 0 til 5 år?	Land:		
		Ja	Nei
Er din mor født i Amerika sør for USA?			
Har du oppholdt deg i Storbritannia i mer enn 1 år til sammen i perioden mellom 1980 og 1996?			
Har du noen gang hatt hjerte-, lever- eller lungesykdom, kreft eller annen alvorlig sykdom?			
Har du noen gang hatt alvorlig allergisk reaksjon som har resultert i legebesøk eller sykehusinnleggelse?			

OPPLYSNINGER OM DIN HELSETILSTAND		Ja	Nei
Har du vært frisk siden forrige blodgiving? (Jeg er ny blodgiver ☐)			
Føler du deg frisk og opplagt i dag?			
Veier du 50 kg eller mer?			
Venter du på medisinsk behandling eller utredning?			
Har du noen gang hatt blødningstendens (vanskelig å stoppe blødning eller fått blåmerker uten at du har slått deg)?			
Har du noen gang hatt krampeanfall eller gjentatte besvimelsesanfall?			
Har du i løpet av de siste 6 måneder hatt kontakt med helsetjenesten (lege, sykehus, legevakt) for undersøkelse eller behandling for sykdom eller skade?			
Har du de siste 4 uker	- brukt medisiner (f.eks. Ibux, Paracet og faste medisiner) eller fått vaksine?		
	- vært syk (f.eks. feber, forkjølelse, diaré eller oppkast)?		
	- vært hos tannlege eller tannpleier?		

UTENLANDSOPPHOLD		Ja	Nei
Har du	- siden forrige blodgiving vært i utlandet? Hvis ja, i hvilke(t) land? (Jeg er ny blodgiver ☐)		
	- de siste 3 år vært i Afrika, Asia eller Amerika sør for USA?		
	- oppholdt deg sammenhengende i minst 6 måneder i Afrika, Asia eller Amerika sør for USA?		
	- oppholdt deg i Afrika i mer enn 5 år til sammen?		

BESVARES AV KVINNER		Ja	Nei
Er du gravid eller har du vært gravid de siste 12 månedene?			
Hvis du har gitt blod tidligere; har du vært gravid siden forrige blodgiving?			

KARTLEGGING AV SMITTERISIKO		Ja	Nei	Vet ikke
Har du	- eksem, åpne eller infiserte sår (f.eks. gnagsår, munnsår, skrubbsår, brannså, kuttskader)?			
	- piercing i slimhinne som nese, tunge, leppe, kinn eller kjønnsorganer?			
	- eller noen i familien hatt Creutzfeldt- Jakob sykdom eller variant CJD (kugalskap)?			
	- de siste 2 år hatt alvorlige infeksjonssykdommer?			
Har du noen gang	- fått blodoverføring? Hvis ja, i hvilke(t) land?			
	- hatt hiv-infeksjon, hepatitt B-infeksjon, hepatitt C-infeksjon eller syfilis, eller hatt utslag i test for noen av disse sykdommene?			
	- hatt malaria eller annen tropesykdom?			
	- fått veksthormon før 1994, hornhinnetransplantat eller andre transplantater?			
	- brukt dopingmidler eller narkotiske midler injisert med sprøyter?			
	- solgt seksuelle tjenester (prostitusjon)?			
Har du de siste 12 måneder	- brukt narkotika en eller flere ganger? (røyking, sniffing, tabletter, væsker e.l.)			
	- deltatt i medikamentforsøk?			
Har du de siste 6 måneder	- hatt kjønnsykdom eller fått behandling for kjønnsykdom som klamydia, gonore, kjønnsvorter e.l.?			
	- fått akupunktur, behandling med sprøyter eller nåler, tatovering (også permanent makeup), piercing eller hull i ørene?			
	- bodd i samme husstand som en person som har hepatitt B eller hepatitt C?			
	- fått blod /kroppsvæske fra andre på slimhinner eller skadet hud, ev. stukket eller skåret deg på en gjenstand forurenset med dette?			
	- blitt bitt av flått?			
	- hatt ny seksualpartner eller tilfeldig seksuell kontakt (samleie, oral/analsex)?			
Har du de siste 6 måneder hatt seksuell kontakt med en person som du vet har	- brukt dopingmidler eller narkotika injisert med sprøyter?			
	- hatt positiv test for hivinfeksjon, hepatitt B- eller hepatitt C-infeksjon?			
	- solgt seksuelle tjenester?			
	- bodd mer enn 1 år sammenhengende utenfor Norge? Evt. hvor?			
	- vært i Afrika i over 6 måneder til sammen?			
	- fått blod eller blodprodukter i utlandet? Evt. hvor?			
For kvinner	Har du de siste 6 måneder hatt seksuell kontakt (samleie, oral-/analsex) med en mann som du vet har hatt seksuell kontakt med en annen mann?			
For menn	Har du noen gang hatt seksuell kontakt med en annen mann (oral-/analsex)?			

Tilleggsopplysninger

SAMTYKKE		Ja	Nei
Godtar du at anonymiserte prøver av ditt blod kan brukes til forskning og kan føres ut av Norge? (Du er velkommen som blodgiver enten du svarer ja eller nei. Blodbanken kan gi informasjon om aktuelle forskningsprosjekter.)			
Enkelte livsviktige legemidler fremstilles fra deler av blodet (plasma). Samtykker du i at ditt plasma føres ut av Norge for slik produksjon.			
- Jeg har besvart spørreskjemaet ærlig og oppriktig. - Jeg har lest utdelt informasjonsmateriell om blodgivning og ønsker å gi blod i dag. - Jeg samtykker i at mine personopplysninger og helseopplysninger registreres i blodgiverregisteret.			
Dato Blodgivers underskrift			
Jeg gir blodbanken tillatelse til å innhente ytterligere helseopplysninger om _____ Blodgivers underskrift			

Dato:

Intervjuers underskrift

Blodbankene i Norge

Skjema for blodgivere

Velkommen til blodbanken!

Fyll ut (bruk blokkbokstaver):

Etternavn		Fornavn		Fødselsnummer (11 siffer)	
Privatadresse med postnummer Som før ☐					
Tlf privat		Tlf mobil		Tlf arbeid	
Epostadresse					

	JA	NEI
Tillater du at blodbanken sender deg epost (innkalling, timepåminning, eventuell annen viktig informasjon)?		
Tillater du at blodbanken sender deg SMS (innkalling, timepåminning, eventuell annen viktig informasjon)?		

Blodoverføring er en uerstattelig del av moderne medisinsk behandling. Likevel kan både det å motta blodoverføring og det å gi blod medføre risiko.

- Noen sykdommer kan overføres med blod fra blodgiver til pasient. Man kan være bærer av overførbare smittestoffer uten selv å vite om det. En nylig smittet person kan være smittefarlig selv om testene ikke viser noe galt. Av den grunn må personer som kan ha blitt utsatt for smitte, ikke gi blod. Vi stiller derfor mange spørsmål som vedrører situasjoner der man kan ha blitt utsatt for smitte.
- Hvis man er frisk, er risikoen ved å gi blod svært liten. Noen sykdommer kan gi økt risiko for komplikasjoner etter blodgivning. Vi stiller derfor mange spørsmål om blodgiverens egen helse, for å være sikre på at han eller hun trygt kan gi blod.

Vennligst besvar spørsmålene nedenfor ærlig og oppriktig under forutsetning av blodbankpersonalets taushetsplikt. Blodbanken må ha full tillit til at de opplysningene som gis er riktige. Er du i tvil om du kan være blodgiver, kan du drøfte dette med den som kontrollerer spørsmålene.

Blodbanken har informasjonsmateriell om blodgivning. Hvis du ikke har lest dette tidligere, oppfordrer vi deg til å gjøre det nå!

Vennligst besvar	JA	NEI
Har du fått informasjon om blodgivning?		
Føler du deg frisk nå?		
Hvis du har gitt blod tidligere, har du vært frisk i perioden fra forrige blodgivning og til nå?		
Veier du 50 kg eller mer?		
Har du åpne sår, eksem eller hudsykdom?		
Har du piercing i slimhinne?		

Har du i løpet av de siste fire uker	JA	NEI
- brukt medisiner?		
- vært syk eller hatt feber?		
- hatt løs avføring?		
- fått vaksine?		
- vært hos tannlege eller tannpleier?		

Har du i løpet av de siste seks måneder	JA	NEI
- vært til legeundersøkelse eller på sykehus, eller fått behandling for noen sykdom?		
- fått behandling med sprøyter?		
- hatt kjønnssykdom, eller fått behandling for kjønnssykdom?		
- hatt seksuell kontakt med person med HIV-infeksjon eller hepatitt B eller hepatitt C, eller med person som har hatt positiv test for en av disse sykdommene?		
- hatt seksuell kontakt med person som bruker eller har brukt dopingmidler eller narkotiske midler som sprøyter?		
- hatt seksuell kontakt med prostituerte eller tidligere prostituerte?		
- blitt tatovert, fått piercing eller tatt hull i ørene?		

Snu arket!

Har du i løpet av de siste seks måneder	JA	NEI
- fått akupunktur?		
- stukket eller skåret deg på gjenstander som var forurensset med blod eller kroppsvæsker,		
- bodd i samme husstand som en person som har hepatitt B?		
- fått blodsøl på slimhinner eller skadet hud?		
- blitt bitt av flått?		
- hatt seksualpartner som har bodd mer enn ett år sammenhengende utenfor Vest-Europa ?		
- hatt seksualpartner som har vært i Afrika?		
- hatt seksuell kontakt med en person som har fått blod eller blodprodukter utenfor Norden?		
- hatt ny seksualpartner?		
- vært utenfor Vest-Europa?		

Har du i løpet av de siste to år	JA	NEI
- hatt sjeldne eller alvorlige infeksjonssykdommer?		

Har du på noe tidspunkt gjennom livet	JA	NEI
- hatt, hjerte-, lever-, eller lungesykdom?		
- hatt kreft?		
- hatt blødningstendens?		
- hatt allergi mot mat eller medisiner?		
- hatt malaria?		
- hatt tropesykdommer?		
- hatt hepatitt (gulsott), HIV-infeksjon eller AIDS?		
- hatt positiv prøve for hepatitt (gulsott) eller HIV-infeksjon?		
- fått blodoverføring?		
- fått veksthormon?		
- fått hornhinnetransplantat?		
- hatt syfilis?		
- hatt alvorlig sykdom som ikke er nevnt her?		
- brukt dopingmidler eller narkotiske midler som sprøyter?		
- mottatt penger eller narkotika som gjenytelse for sex?		

Besvares av kvinner	JA	NEI
Er du gravid?		
Har du vært gravid i løpet av de siste tolv måneder, eller ammer du nå?		
Hvis du har gitt blod tidligere, har du vært gravid siden forrige blodgivning?		
Har du i løpet av de siste seks måneder hatt seksuell kontakt med en mann som du vet har hatt seksuell kontakt med andre menn?		

Besvares av menn	JA	NEI
Har eller har du hatt seksuell kontakt med andre menn?		

Besvar også	JA	NEI
Har du brukt narkotika en eller flere ganger de siste 12 måneder?		
Har du eller noen i familien hatt Creutzfeldt-Jakob sykdom eller variant CJD?		
Har du oppholdt deg i Storbritannia i mer enn ett år til sammen i perioden mellom 1980 og 1996?		
Har du i løpet av de siste tre år vært i områder der malaria forekommer?		
Har du oppholdt deg sammenhengende i minst seks måneder i områder der malaria forekommer?		
Har du oppholdt deg i Afrika i mer enn fem år til sammen?		
Er du eller din mor født i Amerika sør for USA?		
Godtar du at anonymiserte prøver av ditt blod kan brukes til forskning? Du er like velkommen som blodgiver enten du svarer ja eller nei. Blodbanken kan gi informasjon om aktuelle forskningsprosjekter.		
Har du deltatt i medikamentforsøk de siste 12 måneder?		
Jeg samtykker i at mitt plasma føres ut av Norge for legemiddelproduksjon.		
I hvilke(t) land er du født og oppvokst?		

Dato og underskrift	
Plass for eventuelle tilleggsopplysninger	
Dato	Din underskrift

Fylles ut av blodbanken	
Hb:	BT: Puls Konklusjon vedrørende blodgivning:
Dato: Blodbankens signatur:	

Jeg gir med dette blodbanken tillatelse til å innhente ytterligere helseopplysninger	Din underskrift
vedr: ca. tidspkt: fra lege/sykehus:	

Utgitt av Folkehelseinstituttet
Juni 2017
Postboks 4404 Nydalen
NO-0403 Oslo
Telefon: 21 07 70 00
Rapporten kan lastes ned gratis fra
Folkehelseinstituttets nettsider www.fhi.no